

**Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Національний університет цивільного захисту України**

**Матеріали XVI Міжнародної
науково-практичної конференції**

«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

2 травня 2025 року

Черкаси 2025

Теорія і практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій:
Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції – Черкаси:
НУЦЗ України, 2025. – 449 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою
навчально-наукового інституту
оперативно-рятувальних сил НУЦЗ України
(протокол №5 від 22.04.2025 р.)

Дозволяється публікація матеріалів збірника
у відкритому доступі комісією з питань роботи
із службовою інформацією в НУЦЗ України
(протокол №3 від 26.04.2025 р.)

Національний університет цивільного захисту України, 2025

АСПЕКТИ ЗОНУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ЗА РИЗИКОМ УРАЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

*Ангеліна ОМЕЛЬЧУК, Леся СОРОКА,
Олег ЗЕМЛЯНСЬКИЙ, д. т. н., професор
Національний університет цивільного захисту України*

Сучасний розвиток промисловості та висока концентрація небезпечних об'єктів підвищують імовірність техногенних аварій (хімічних викидів, вибухів тощо). У світі в зоні потенційного хімічного ураження проживають десятки мільйонів людей – наприклад, за даними досліджень у США, «зони вразливості» навколо хімічно небезпечних об'єктів охоплюють понад 134 млн мешканців [1]. В Україні ситуація також складна, оскільки функціонують тисячі об'єктів підвищеної небезпеки на яких обертаються небезпечні хімічні речовини.

Протягом останнього десятиліття в Україні приділяється підвищена увага питанням оцінки ризиків та зонуванню територій за небезпеками. У 2024 році затверджено новий порядок проведення зонування територій за рівнями ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із наявністю небезпечних об'єктів та впливом природних чинників [2]. Це означає інтеграцію оцінки ризиків у містобудівну документацію та стратегічне планування розвитку територій. Також простежується тенденція до врахування надзвичайних ситуацій, спричинених природними факторами, тобто аварій на хімічних об'єктах внаслідок стихійних лих. Згідно зі звітом [1] GAO (США), понад 31% хімічно небезпечних підприємств розташовані в зонах ризику затоплень, штормів чи пожеж, що у контексті зміни клімату підвищує імовірність комбінованих аварій.

Сучасні підходи до управління ризиками включають сценарний аналіз з урахуванням екстремальних природних явищ, розвиток систем моніторингу і раннього оповіщення, застосування ГІС-технологій для побудови карт ризику та планування заходів безпеки.

Імовірність виходу з ладу обладнання має важливе значення при проектуванні, оснащенні та обслуговуванні хімічного об'єкта. Щоб запобігти переростанню аварії в катастрофу з великою кількістю жертв під час оцінки ризику необхідно оцінювати вразливість населення. Оцінка ризику на основі вразливості спирається на дані джерел безпеки і дані про населення прилеглої території.

Достовірність і точність даних, наданих різними зацікавленими сторонами є досить важливою складовою. Керівництво промислових підприємств може надавати не повні дані про кількість та наявність небезпечних хімічних речовин, а дані про населення можуть час від часу змінюватися, оскільки частина мешканців промислових зон проживає тимчасово. Таким чином, тісна співпраця між промисловими підприємствами та територіальним громадами має важливе значення для впровадження інтегрованої стратегії управління ризиками на основі вразливості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. GAO Report. Chemical Accident Prevention: EPA Should Ensure Regulated Facilities Consider Risks from Climate Change (GAO-22-104494, 2022).
2. Наказ міністерство внутрішніх справ України від 06.09.2024 № 611 «Про затвердження Порядку проведення зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із наявністю об'єктів підвищеної небезпеки, а також впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів».